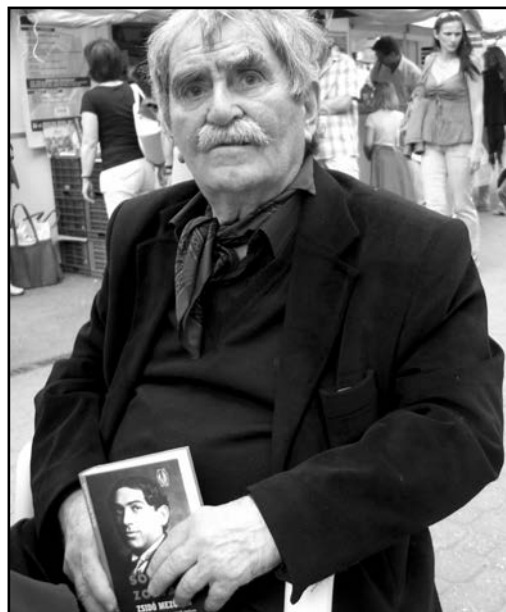

Juhász Ferenc

1928–2015

Lapzártakor kaptuk a hírt, hogy Juhász Ferenc itthagyt bennünket. Ha nem ismertük volna személyesen, akkor is kötelességünk megemlékezni róla, mert a magyar irodalom olyan nagy alakja – lesznek még ilyenek? – ment el, aki a pusztá jelenlétével is, „felekezettől és világnézettől” függetlenül, minden, a magyar univerzumban irodalommal foglalkozó „kulturális erőteret” és fórumot életetett.

Juhász Ferencben atyai barátot s a *Múlt és Jövő* ügyének támogatóját is elvesztettük. Egy hozzá mérhető (szellemi) rangot képviselő költő versközlése sokkal több, mint esztétikai érték-közvetítés, valójában legitimál, és szolidáris azzal a törekvéssel, amit a folyóirat képvisel. Ilyen gesztusnak tekintettük a közléseit. („Mit mondhatok”, *Múlt és Jövő*, 94/2., 2. o.; „A hűség halálraitelt forradalmára”, *Múlt és Jövő*, 2009/4., 5. o.)

Kevésbé ismert – számunkra is eljön az emlékezés kora –, hogy a *Múlt és Jövő* indulásának is az ő *Új Írása* adott szárnypróbálás-alkalmat, amikor az 1988/9-es számában bátorítólag helyet adott egy zsidó témájú összeállításnak.

Új Írás... a Kádár-korszak vezető, egy nemzedéknek iránytmutató kulturális folyóirata volt, ugyanis akkor is éltek, vagy élni kényszerültek emberek ebben az országban, s mi több: mind ezért irodalmat is műveltek. Az *Új Írás* az akkor keletkezett irodalom krémjét, vagy késleltetett habzású modernizmusát képviselte-vezette. A rendszerváltás akadályát nem véve azonnal léket kapott, s elsüllyedt, hogy majd egyszer felfedezőire, kincsei kimentőire leljen. Juhász Ferenc 1974 és 1991 között volt a főszerkesztője. Talán már most is kimondhatóan – az utolsó nagy költő-szerkesztőként: Arany János, Babits Mihály és Illyés Gyula nyomvonalán. Jómagam sokat tanultam tőle, például azt, hogy tíz folyóiratszámra való anyagot hordozott az aktatáskájában, hogy abból mindig a legaktuálisabb és legjobb összeállítást hozza ki. (Persze, ehhez korok is szükségeltettek, amikor az irodalom szabadon virágzó termése rendre megtöltötte az aktatáskát – utóbb „folder”-t.)

Nagyon fáj, hogy most ő is árván hagyott bennünket, s meggyötört, bátorító szemét nem nyugtatja munkánkon.

K. J.

Juhász Ferenc

Mit mondhatok?

*Az első vers után,
 a második vers után,
 a századik vers után,
 mesék, elégiák, époszok után,
 mikor istálló-trágyát eszik a bárány,
 s a bárányvérben ürülék-méreg, szenny-molekula kering,
 mikor fekete csizmában csabol a róka
 s fején arany tajtéktonna-sörényű oroszlán-álarc papirosból
 s két lábán járnak a király-szarvasok az őszi tarlókon, őszi mezőkön,
 s agancuk hátrafelé vízszintes gyökérszáló csontból
 s isten-hiánytól részegen tántorognak a filozófusok
 s fejjel-lefelé lógnak a költők az égről
 a kék pára-anyagról lefelé csöppenve mozdulatlan,
 mint a legyek a mennyezetről:
 hab-papucs mágnesfelbőkkkel a szilárd semmire ragadva
 s kék alabástrom-szögekéből épített szemükben
 a szikrázó emlő-dülldésben
 zölden és selymesen mereng a lenti viszály,
 mint jégrudakból torlódt dombra szivárgott zöld festék,
 a csend fölzsárasodó kapilláris-csőveiben föltolódó növesztő heveség,
 s potroh-basuk szeletes zománc-délköreinek pórusaiból
 penészgombafonalak puba szövevény-szerkezete
 terped végtelen hínár-dimenziókkal a befejezhetetlen mindenségben
 s a terpedés-végtelen szögleteiben, hézag-szigeteiben,
 a fonal-zegzugok tér-telepeiben
 a tűz-izgalom döbrent csillagok, hég-üres égitestek,
 hég-burkolt magfúztó-halmazok
 lengnek és hódolnak keringve moccanatlan az elmúláson,
 mint fűszárra, fűlevélre ragadt csigaházak.
 És a megmaradásban nincs semmi alázat.
 És nem magyarázat, ami magyarázat.
 És múlandóságból az összeg, a részlet, az egy-darab, a vázlat.
 Mikor görbe fényvonal a gyilkolás a kaszaélen
 és zümmögés-vödör, halál-kancsó darázsfészkek az emberek szívében,
 mint öreg korbadás-parázs szív-pitvar faodukban:
 mit mondhatok?*

Mit mondhatok?

*Mit mondhatok, amikor láttam, amit láttam,
s testetek testem volt a rettenetes vonulásban,
a könyörtelen, tántorgó emberhangya-szalaglánc-tódulásban,
az ön-feladás alázat-gyászban,
mint aki azt hiszi remény van a hóban
s tenyerével szeméit takarja
mert a téboly örvénylik a látomásban
s a kárhozat vibog a pusztításban és a pusztulásban
s a bakancsok, vállkendők, fejkendők, vibarkabátok,
kalapok, svájcisapkák, leventesapkák,
derékon dróttal-átkötött télikabátok, kiskabátok,
zsákcsomag spárga-cipők, cementeszák-papírszalmák,
bátizsákok, vulkánfiber-kofferek, szatyrok, kulacsok,
kézitáskák, dróttó-füül konzervdoboz-csajkák,
térzoknis, bokabütyökig-zoknis, meztelen lábak
folyambömpölygése bennem, hisz odakint,
hisz odakint, a téli tér sáros és fagyott iszaptaréjos bullámföldjén,
az üres krumplifészkes dombokon,
amely mint lépviász meghajlított cellafülke-lapja
s zsongva zsongtatok, őrzöngve, dünnögve zuhantatok
a krumpliföld üres sejtészkes púpjaira, lapályvölgyébe,
bátha maradt ott egy-egy szemölcsös, vörös-pattanásos növénytojás,
mogyorónyi krumpli-törpe
a tűszőrös tökszárak, barna-címeres, hártya-ér leveles, kék üszög-golyvás,
üszög-berpeszes, bőrs koromzacskó-bereszákos kukoricaszárak alatt.
És szemetek volt az ég,
és szemetek volt a kifosztott emberiség
és az ég szögesdrót hengergubancokkal és szögesdrót hálólappal beterítve
az üres mennyiség
és a sárga marcipán-fogaskerekeként nyüzsgő sokaság
és szemetekből a bánat állt ki zöld alganyálás, sáros levelekkel,
mint árvíz-sodrásból a zöldleveles faág
s én voltam tág pupillátok
s pupillám írisz-dombszélig tágulása ti voltatok
s mint a gyík pupilláján a Földöslét gigász-vallomása kinéz:
pupillátokból a létezés-kezdés és létezés-egész
nézett ki velem,
az egész
förtelen-iszonyúság, rémület-kovács embertörténelem,
emberség-gyöttelelem, szégyen-szerelem,
mint a megesezt, elhagyott lány
akiben a titkolt magzat, mint a jövő-hiány,
az ezt-nem-akartam ragaszkodás,
szűzeség-bűtlenség testgyermekhez-hűség
s szemetek mégis a szenvedő tudás-egész,
az nézett ki szemetekből: minden kezdet és keletkezés
mintha Isten a semmi nyitott ablakán önmagából kinéz.
A bűntelen mélység,
ásvány-szigorú, ő-sárkány szomorú tág, közöny-tömb magasság.*

Mit mondhatok?

*Mit mondhatok csillag-ajulatok,
sárga csillag-áraganaotk
nem-kárbozat láng-zubatagok,
tejút-milliók fekete szemgolyókból?
Mit mondhatok, amíg állok az idő hónalja alatt,
mint kék katedrális-boltív alatt a gyermek?
Fekete füsttel gomolygó fekete termék,
fehér hamuval beszórt éjszakák!
Mint rózsaszízzel imbolygó vermek
a lehetetlen lobog ki éjetekekből.*

*Ti bennem, mint az összegyűjtött versek
s azokban mindenség-súlyok, vágy-vegyület párák,
terek, idők, ürességek, anyagok szövetsége öröklét.
S én bennetek, mint akinek a föld alól üzennek
s csontváz-millió rázkódik balálos hitében
s keresi: miféle túlvilág az Éden,
s mint szivárványban, jár a valóság tündér-kötegeiben.
S fölveszi szégyenét.
S magára búzza a szégyen
szikrahűs páncélzatát,
a megmaradás-védőrubát,
mint minden reggel
mikor a Nap már kéket legel,
fürdés után a fehér ingét.*

